

MEGHÍVÓ

A BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM
TÁJÉPÍTÉSZETI ÉS DÖNTÉSTÁMOGATÓ RENDSZEREK
DOKTORI ISKOLÁJA

meghívja Önt

SIDLOVITS DIÁNA

VERTIKÁLIS KOORDINÁCIÓ A SZŐLŐ- ÉS BORÁGAZATBAN

A MAGYAR ÉS A FRANCIA GYAKORLAT ÖSSZEHASONLÍTÁSA

című PhD doktori értekezésének

2008. május 21-én de. 10.00 órakor

tartandó nyilvános vitájára.

**Témavezető: Harnos Zsolt, MHAS
Étienne Montaigne, CSc**

Helyszín: Budapesti Corvinus Egyetem,

1118 Bp., Villányi út 35-43. G épület, alagsor, Tudásközpont Előadóterme

A BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG ÖSSZETÉTELE:

Elnök:

Hofmeister Tóth Ágnes, CSc

Tagjai:

Hajdu Istvánné, CSc

Lehota József, DSc

Szenteleki Károly, CSc

Kozma Pál, CSc

Opponensek:

Forgács Csaba, CSc

Totth Gedeon, CSc

Titkár: Szenteleki Károly, CSc

Az értekezés megtekinthető

a Budapesti Corvinus Egyetem Budai Entz Ferenc Könyvtárában és Levéltárban
(Budapest, XI., Villányi út 35-43. K. ép. I. em.),
elektronikus változata a <http://phd.lib.uni-corvinus.hu/295/>
címen

*A nyilvános vitában minden jelenlévő részt vehet
és írásban előzetesen is észrevételt tehet.*

Dr. Harnos Zsolt sk.
egyetemi tanár
Doktori Iskola Vezetője

ÖSSZEFOGLALÁS

Magyarországon közel 120 000 termelő foglalkozik szőlő- és bortermeléssel, kb. 12 000 borászati üzemben folyik szőlőfeldolgozás és borkészítés, ebből következik, hogy a szőlőtermelés és a borkészítés igen elaprózódott. A doktori értekezésben hangsúlyozzuk, hogy a szőlő- és borpiacon sem kerültek el Magyarországot a világpiaci tendenciák és tovább specializálta a helyzetet a rendszerváltás, a privatizáció és az Európai Unióhoz történő csatlakozás.

A piaci helyzetet és a piaci szereplők magatartását és e magatartás érdek- és értékhatárának elméleti alapját az új intézményi közgazdaságtan adja. A doktori értekezésben bizonyítottuk a hipotézist, amely szerint a szőlő- és borágazat termeléséhez kapcsolódó speciális problémáinak megfelelő kezelése szükségszerűen a szorosabb vertikális koordináció kialakulását feltételezi.

A gazdasági elméleteket mobilizálva rámutattunk arra, hogy az irányítási struktúrák, koordinációs formák kialakulását és változását milyen tényezők befolyásolják (a termelési tényezők specifikus jellege, a bizonytalanság, a tranzakciók gyakorisága, a tulajdonviszonyok, a minőség, a minőségi jellemzők mérhetősége és mérése, a jogszabályi környezet, a piaci környezet és a piaci pozicionálás) és hogy alakul e tényezők bonyolult kölcsönhatási rendszere.

A gazdasági szereplők magatartása, illetve az, hogy a terveik mennyire kompatibilisek más gazdasági szereplők terveivel, nagyban függ attól, hogy milyen mechanizmusok kerülnek kidolgozásra az irányítás, az ösztönzés és az együttműködés tekintetében. Az elméleti alapokból kiindulva gyakorlati példákon keresztül is bizonyítottuk, hogy a magyar szőlő- és borágazat piaci kapcsolatrendszerének egyik alapkövét jelentő szerződéses kapcsolatok jellemzően csak formálisak, együttműködési szándéknyilatkozatok, önmagukban gyakran nem végrehajthatók és nem kikényszeríthetők. Hiányzik a hosszú távú gondolkodás, a hosszú távú tervezhetőség és a piaci szereplők azon képessége, hogy lemondjanak a pillanatnyi előnyökről (esetleges extra profitról) a megbízható, kiszámítható és tervezhető piaci kapcsolatrendszer működtetése érdekében.

Egyértelműen kimutatható a szőlő-és borágazat vertikális koordinációjának jellemzői és a borminőség közötti kapcsolat- és összefüggésrendszer is. Hiszen csak jól működő irányítási struktúrák segítségével tudják a piaci szereplők megtartani vagy növelni piaci pozíciójukat, illetve kihasználni az Európai Unió támogatás adta lehetőségeket, mint pl. a szerkezetátalakítási támogatást, vagy a minőségi termék előállításra irányuló fejlesztési típusú támogatásokat.

A doktori értekezésben elvégeztük az irányítási struktúrák kialakulását befolyásoló tényezők elemzését: áttekintettük a magyar borok piaci környezetét és piaci pozicionálást a nemzetközi és a hazai piacon, a minőségi bortermelés feltételeit, a jogszabályok adta kereteket. Saját vizsgálat eredményeként bemutattuk a magyar borágazatban található irányítási struktúrák tipológiáját, elemeztük a szőlőtermelők és felvásárló borászatok között alkalmazott hosszú távú együttműködések francia példákon keresztül, megvizsgáltuk a hazai vertikális együttműködések és összehasonlítottuk a nemzetközi gyakorlattal, végül értékeltük a hazai borászatok eredményességét pénzügyi mutatóik alapján.

Fontosnak tartom, hogy a borok piaci pozicionálása egyértelműen meghatározza az alkalmazott irányítási struktúrát, ahol nem a szabályozás szerinti minőség, hanem a termék árában elismert minőség játszik döntő szerepet. Mivel a magyar borok nagy része a hazai és a nemzetközi piacokon is az alacsony árkategóriában kerül eladásra, ezért az együttműködési megállapodások ellenére a hibrid irányítási struktúra helyett a piac kerül előtérbe, ami nem előnyös a minőségfejlesztés tekintetében. Ez azt a veszélyt hordozza magában, hogy sem a szőlőtermesztés, sem a felvásárlás oldalán nem történnek meg a minőségfejlesztéshez szükséges beruházások, ami nem jelent optimális megoldást. Az együttműködési szándéknyilatkozaton alapuló vertikális koordináció nem nyerő—nyerő típusú és nem kűszöböli ki a felek opportunistá magatartásából eredő kockázatot.

A kutatás eredményei felhasználhatók mind a vállalati gyakorlatban, mind a szőlő- és borágazat borvidéki illetve országos szintű szervezésében. A vizsgálatok eredményének tükrében kijelenthetjük, hogy a szőlő- és borágazat stratégiáját mihamarabb újra kell gondolni, majd ezt a stratégiát következetesen és kiszámíthatóan érvényesíteni kell az eseti döntések során is, mert a jelenlegi piaci struktúra és annak gyakorlata nem biztosítja a magyar szőlő-és borágazat kiszámítható fejlődését.